

Radost z hledání nebo jistota?

Jistě se vám již někdy stalo, že vás oslovil někdo s pevným nebo dokonce skálopevným přesvědčením ve snaze vám toto svoje přesvědčení předat, získat vás pro svoji víru, náboženství nebo cestu k cíli jasně vytčenému. Dověděl-li se, že jste unitář či unitářka od vás samých nebo od někoho jiného začal vás přesvědčovat ještě více, neboť „přece jde o vaši spásu, vaši duši, vaše štěstí“. Jedině jeho cestou lze toto všechno najít a získat. Jestliže mu řeknete, že se např. domníváte, že duchovní cesta není něco čím se dá v doslovném slova smyslu něco získat a hledání pro vás vlastně nikdy nemá konce, stále něco objevujete nebo se objevovat snažíte, často nechápe o čem vlastně mluvíte.

Považuje takového unitáře za nevěrce, člověka bez naděje na spásu, pekelníka, v lepším případě tápajícího slepce. On přece již prozřel, vy jste ještě zcela slepí. Jen marně a docela zbytečně byste vyvíjeli jakoukoliv snahu předat nebo zprostředkovat mu alespoň představu o své cestě, o vlastní naději. Zjistíte záhy jak nesnadno se taková cesta bez pevného cíle a slibu získat něco představitelného popisuje, jak nesnadno se vyjadřuje unitářská naděje před někým, kdo již předem odmítá vyslechnout cokoli co není jeho prostředkem cesty ke spáse. Takový člověk se dovědět od vás nic nechce, touží jen abyste vy změnili způsob svého uvažování, hierarchii hodnot a vyjádřili jasně svoje jednoznačné přijetí jím nabízeného vyznání. Vaše „vyznání téměř bez vyznání“ mu nic neříká.

Jste-li unitář a navíc zvědavý, zajímá vás takový člověk, pokládáte setkání s ním za něco co patří k vašemu životu a kladete si otázky různého druhu, vždyť to také patří k vašemu hledání, pátrání, dotazování, objevování. On zamítá, zavrhuje vaši cestu, vy nezamítáte jeho. Tušíte např. že je pro jeho životní putování potřebná, dokonce užitečná. Chválíte jeho víru, náboženství, ale zůstáváte sami sebou, těmi poutníky a často i trošku osamělými hledači. Vaše pátrání a bádání vám patří, kladete si otázky za otázkami, nikde a nikdy spokojeni se svým poznáním neusednete, jdete jako poutník stále dál. Dokonce to může vypadat tak, že nejdete svou životní poutí za účelem dosažení nějaké spásy nebo jistého cíle, ale že jste se vydali na cestu pro radost a krásu té cesty. Vaše nejistota beze strachu z nejistoty je vám milejší než skálopevná jistota dogmatických směrů, vaše věčné otázky jsou vám vodítkem více než hotové odpovědi. Jste unitáři-poutníci a badatelé a stačí potkat podobného a již řeč proudí a také energie setkání a energie přátelství, sdílení, předávání i tichá síla mlčenlivého souznění a vzájemného naslouchání - jste v Unitárii - vítejte. A v září opět na Staňkově 18a.

Pěkný začátek podzimu přeje
Jarmila.

Řehoř Nysský:

Jakým jménem tě

Jakým jménem tě

tebe, jenž jsi nade

Jaké jméno má

jenž jsi „nade

Jakým hymnem vyzpívat mohu tvou chválu,
jakými slovy o tobě mluvit?
Žádná mysl nemůže proniknout do tvého tajemství,
žádný rozum tě nepochopí.
Z tebe pochází veškerá řeč,
ale ty jsi nade všemi slovy.
V tobě počíná veškeré myšlení,
ale ty jsi nad všemi myšlenkami.
Celé tvé stvoření k tobě volá,
to němé i to mluvou obdařené.
Všechno, ať vědomé či nevědomé,
spojuje se k tvé oslavě.
Ty stojíš na konci každé touhy
i nad mlčenlivým usilováním.
Jsi koncem všech vzdechů svého stvoření.
Všichni, kdo znají tvůj svět,
sjednocují se ve zpěvu tvé chvály.
Jsi obé - vše a nic.
nejsi část, ani celek.
Všechna jména jsou ti dávána,
a přece tě nikdo neobsáhne.
Jakým jménem tě mám vzývat,
tebe, jenž jsi nade všemi jmény?

Jsem vděčný

Za partnera, který noc co noc pomačká peřiny,
protože není venku s někým jiným.
Za daně, které musím platit,
protože to znamená, že mám stálé zaměstnání.
Za nepořádek, který musím uklízet po oslavě,
protože to znamená, že jsem obklopen přáteli.
Za šaty, které jsou mi trochu těsné,
protože to znamená, že mám co jíst.
Za trávník, který je třeba kosit, okna, která je třeba umývat a okapy, které je
třeba opravovat, protože to znamená, že bydlím ve svém domě.
Za všechny stížnosti, které poslouchám na vládu,
protože to znamená, že máme svobodu projevu.
Za volné parkovací místo, které je až na konci parkoviště,
protože to znamená, že mohu chodit.
Za vysoký účet, který platím po večeři s blízkými,
protože to znamená, že jsem štědrý a že mám někoho rád.
Za únavu a bolavé svaly na konci dne,
protože to znamená, že jsem byl schopný těžce pracovat.

Za otravný budík, který musím ráno vypnout,
protože to znamená, že jsem ještě naživu.
A konečně za tento e-mail,
protože to znamená, že mám přátele, kteří na mě myslí.

A ještě něco

Říká se, že člověk potřebuje jen 1 minutu,
aby zjistil, že se mu nějaká osoba líbí,
1 hodinu, aby ji správně poznal,
1 den, aby ji začal mít rád či milovat,
ale potřebuje celý život, aby na ni zase zapomněl.

Přátelství je prostě přátelství.

Pošli tato slova všem, na které nechceš zapomenout.

Pokud toto nikomu nepošleš, znamená to, že stále spěcháš
a že jsi na své přátele zapomněl (alespoň pro tuto chvíli).

Najdi 1 volnou minutu, anebo je to co právě děláš, pro tebe důležitější...?

Dvě hliněné nádoby

V Číně měl jeden nosič vody dvě velké hliněné nádoby. Visely na obou koncích klacku, který nosil na krku. V jedné byla prasklina, naproti tomu ta druhá byla dokonalá a vždy nesla plnou míru vody. Na konci dlouhé cesty, která trvala od potoku až k domu, měla prasklá nádoba vodu už jen do polovičky.

Dva celé roky to takto šlo, nosič vody nosil do domu každý den jen jedenu a půl nádoby vody. Samozřejmě dokonalá nádoba byla pyšná na svůj výkon, vždyť přinesla pokaždé všechnu vodu. Ale chudák prasklá nádoba se styděla za svoji nedokonalost a cítila se uboze, protože je schopná jen polovičního výkonu.

Po dvou letech soužení oslovila nosiče u potoka: Stydím se, protože voda teče po celou cestu domů.

A nosič jí odpověděl: Všimla jsi si, že kytky rostou jen na tvou straně chodníku a ne na straně druhé? To proto, že jsem vždy věděl o tvém nedostatku a na tuto stranu cesty jsem rozséval semena květin. To ty jsi je každý den zalévala, když jsme se vraceli domů. Dva roky sbírám tyto krásné květiny, abych si ozdobil svůj stůl. Kdybys nebyla taková, jaká jsi, tak by tato krása nemohla rozzářit můj domov.

Všichni máme své osobité chyby. Všichni jsme prasklé nádoby. Ale tyto praskliny a chyby, které jsou v každém z nás, dělají náš život tak velmi zajímavým a vzácným. Jen každého musíme přijmout takového, jaký je uvidět v něm to dobré. Přeji krásný den všem svým prasklým hliněným nádobám - přátelům.

Brněnským unitářům poslal ing. Josef Pecl.

Jarmila Plotěná:

Zelený motýl

**Zelený motýl na bílém květu,
nebe má červené okovy,
pár gramů času obětuj létu,
pramínkem jasu ti odpoví.**

**Zvony
už
lehounci
odlétly bůhvíkam.**

**sládnoucích
odzvání
z**

**hrušek
malinám,
pampelišek**

Daniel Novotný:

DESATERO

I.

všechny
se v
v jednom bodě
přímky
nekonečnu
sbíhají

II.

zkus
portrét
v životní velikosti...
vytvořit
Všeho

III.

zneužití
na
se trestá
tísňovou
volání
linku

IV.

- voni
proč mi
když jsem
- blázněj? vo šábesu??
nevěřej
to
se
v
neřekli
jich
Boha?
včera
ptal?

V.

neuřezávej
neuřezávej
větev stromu
si
si

VI.

platí
resetování
jakéhokoliv
v hale i učebnách
přísný
a
zákaz
vypínání
stroje

VII.

(při
došlo
na
porucha
na vašem monitoru)
překladu
k
straně
této
neplatné
direktivy
operaci
básníka
není

VIII.

microsofte,

i

na tebe pamatuje...

Starý

microsofte...

zákon

IX.

křivé

praskne

deformovaných pravd

pod

zrcadlo

tíhou

X.

MV: /home/other/*: permission denied

Kdybych měla své dítě vychovávat znovu

Kdybych měla své dítě vychovávat znovu, budovala bych pro něj nejdřív sebeúctu a pak teprve dům. Prstem bych víc malovala a míň hrozila. Méně bych je opravovala a víc si s ním vykládala. Nedívala bych se na hodinky, ale prostě bych se dívala. Nestarala bych se tak o učení, ale prostě bych se starala. Chodila bych víc na procházku a pouštěla víc draků na provázku. Přestala bych si hrát na vážnou, ale vážně bych si hrála. Proběhala bych více polí a viděla více hvězd. Víc bych je objímala a míň s ním „válčila“. Viděla bych v žaludu častěji dub. Nebyla bych přísná, ale přístupná. Neučila bych je lásce k síle. Ale naučila bych je síle lásky.

Diane Loomansová

Prokop Suchomel:

LÁSKA

Je to pramen,

je to řeka,

je to nekonečný ohnivý proud

pramenící v mém nitru,

spalující mne dnem i nocí,

trhající břehy, ničící závory,

jsem to já a už to nejsem já,

je to ve mně a zároveň nikde,

jen hledej Její zřídlo

a nalezněš propast, která mne pohlcuje.

Ing. Rostislav Havránek:

ŽIJEME JEN JEDNOU?

Každý má právo, aby si na tuto otázku odpověděl sám podle svých poznatků, přesvědčení a víry, nikdo však nemá právo tvrdit, že jen jeho odpověď je pravdivá a správná.

Soudobá materialistická věda vychází z předpokladu, že jsme jen hmotnými těly, ohraničuje dobu našeho života počtím a smrtí.

Totéž činí i dnešní křesťanství. Rané křesťanství reinkarnaci připouštělo. V gnostickém textu „Pistis Sofia“ (Moudrost víry) učí Ježíš své žáky, jak se selhání z jednoho života přenáší do dalšího. Jeden z nejvýznamnějších křesťanských myslitelů, Origenes, se zamýšlel ve 3. století n. l. v knize „De Principiis“ nad existencí duší, které se vrací na Zemi. Jeho učení odsoudil Druhý konstantinopolský koncil svolaný císařem Justiniánem v r. 553 n. l. verdiktem: „Hlásá-li někdo vybájenou předchozí existenci duší, budiž dán do klatby.“

Přesto i v katolické církvi se objevují náznaky jiného přístupu. Primář MUDr. Teodor Rosinský, hluboce věřící katolík, říká v knize „Človek bytie a umenie“: „Jsou náboženské systémy, kde je samsára, převtělování, základem jejich nauky (buddhismus, hinduismus aj.). Křesťanství uznává jen jeden život. Myslím, že rozhodující budou další výzkumy. Fakta, jak se získají, bude potřebné respektovat, a katolická církev dokázala v minulosti revidovat víc svých koncepcí, které zastávala v souladu s tehdejšími názory, a po potvrzení jiných faktů, tyto po čase přijala (heliocentrický systém aj.). Nechejme věcem jejich přirozený průběh. Z hlediska věčnosti, i v omezeném čase existence hmoty a času, je času dost a nic urychlované není dobré.“

Negativní postoje k reinkarnaci podpořilo v západní kultuře descartovsko-newtonovské paradigma. Vede v industrializovaném světě i ke sklonu zavrhnout všechny formy duchovna jako mylné a zavádějící - i ke sklonu západních vědců držet se jen svého systému „víry“ a ignorovat veškerá pozorování, která jsou s ním v rozporu.

Koncepce reinkarnace a karmy není „vírou“ v pravém slova smyslu. Jde o myšlenkový systém usilující o vysvětlení velkého množství zážitků a pozorování, ať spontánních či vyvolaných v holotropních stavech vědomí, jež může ověřit každý seriózní badatel, který je nezaujatý a má zájem na ověření důkazů. Mnozí, kdo se věnují tomuto výzkumu, mají akademické vzdělání a jejich publikace vzbuzují obdiv. V mnoha případech měli i osobní zážitky, které nemohou pominout.

V přednášce uvádím zážitky St. Grofa, R. Moodyho a M. Foučkové.

Jedním z nejvýznamnějších badatelů je Ian Stevenson, profesor psychologie na Univerzitě ve Virginii, který prostudoval a publikoval přes tři tisíce spontánních zážitků z minulého života dětí, které se v rozmezí tří až osmi let rozpomínají na svůj předchozí život a líčí ho jako život v jiném těle, místě a čase a mezi jinými lidmi.

Uvedu alespoň případ Parmoda Sharma z indického Utarpradéše: Ten ve dvou letech vysvětloval matce, že pro něj nemusí vařit, že má v Moradabadu manželku, která vařit umí. Ve třech letech tvrdil, že je jedním z bratrů Mohanů, majitelů firmy „Mohan Brothers“. Mají velký obchod v Moradabadu a ještě jeden v Sahárapuru. Jednoho dne vyprávěl, že se ve svém minulém životě přejídal tučným jogurtem, onemocněl a zemřel ve vaně. Později uvedl, že nezemřel ve vaně, jen celý mokrý. Stevenson zjistil, že v Moradabadu i Sahárapuru je obchod Mohan Brothers a že jeden z bratrů zemřel na chorobu střev hned po koupeli.

Pojetí reinkarnace se však nemusí omezit jen na představu řetězce inkarnací téže duchovní podstaty rodičích se jedinců. (Asi tak, jako když ze spadlého, v zemi rozloženého listí, vyroste na jaře listí nové.)

Zakončím citátem Teilharda de Chardin: „Nejsme lidské bytosti prožívající duchovní zážitek. Jsme duchovní bytosti prožívající lidský zážitek.“ (Dodávám: v tomto - a snad i v jiných světech...)

Meditace o světelné pestrosti květů

(Probouzení duchovního jara)

Jas nebe tluče do oken
a z duše žhavé touhou spásat žírnou zeleň jara
spláchnout bolest do kalichů,
pestrých barevností světelného spektra,
když náruč Boží s nebeského trůnu vrhá květy dolů.
Křišťál zvoní sluncem s pamětí kosmických ohňů růží.
Barevné lampy květů osvěcují magická kouzla dychtivých retů.
Šeříky proniká do nitra zalykání slasti červnové noci...
Sníš i s rozbřeskem, který šplhá po úsvitu?
V záři světla rozsvícený strom - ženich je Boží duch
a nevěsta je duše světlem oděná dychtivá sladkého polibku...
V astrální síti hvězd již není žádné snění.
Utrhni svatební ratolest - staň se její vůní -
pohleď, jak žhavý a svatý plamen v ní hoří.
Prožitky chvění napjatého k nebi, kde se láska rodí...
Neváhej k rozkvetlé jabloni přikročit
nasávat vůni borovic
a narcis ti vypoví blízkost miléného.
Cítíš doteky Bohem milovaných květů?
Nasávej dychtivě nektar šeříkových retů...
Uchvácená tvá duše barvami, vůní i tvary
touží ulehnout v objetí horoucím
s anděli na stráni...
Hle, petrklíč nám v naději otvírá nebeské brány
a zvonky zvoní k svatému požehnání.
Pivoňka svatodušní spojuje toužebným dechem nebesa a zemi.
Vždyť vinař je Bůh, Ježíš vinný kmen
my zelené ratolesti v něm -
příslib krás v božích zahradách je duchovní rodokmen.

Miluše Šubartová

David Maxa:

Co je to domov

Slovo domov má pro každého jiný význam. Někdo vnímá domov jako svoji rodnou zemi, někdo jako město, ve kterém žije a někdo jako dům nebo byt, kde bydlí.

S významem slova domov je úzce spojena historie. V pravěku lidé jako svůj domov považovali kmen nebo tlupu, ve které žili a domov pro ně tvořili lidé okolo nich. Když

zanechali kočovného způsobu života a usadili se ve městech nebo vesnicích, domov pro ně tvořil architektonický vzhled města, také přírodní vzhled a podmínky. Ve středověku byl také rozšířen kočovný život. Lidé se stěhovali kvůli finanční situaci, která nebyla rovnoměrná a stálá. V období Národního obrození brali lidé jako svůj domov celou vlast. Tam, kde se mluvilo česky, byli doma. V dnešní době má slovo domov snad nejvíce významů v historii.

Dnes je závislost na domově každého jiná. Někomu dělá velký problém přestěhovat se a někdo to bere jako běžnou záležitost. Asi skutečně záleží na tom, co pod slovem domov pociťuje. Lidé, co hodně cestují (např. kvůli práci), pod slovem domov rozumí to, kde teď zrovna bydlí a pro ty, kdo jsou ve svém domově každý den, je nepostradatelnou součástí jejich života. Už jsem se zmínil, že v období Národního obrození znamenal domov pro lidi jejich vlast. Dnes je těchto lidí velmi málo. Proč? Každý den ve zprávách vidím spoustu násilí, vražd, loupeží atd. Takový člověk si řekne: „Proč bych měl za svůj domov považovat to prostředí, kde je tolik nenávisť?“ Tak právě proto dnes většina lidí považuje za svůj domov právě to prostředí, kde bydlí a kde má lidi, kteří ho mají rádi. Tak se nám vynořuje další význam slova domov. „Oáza klidu“. Ve svých představách člověk okolí mimo domov bere jako poušť a nebo naopak krajinu plnou bouří a neklidu. Každý, kdo k tomu přispívá, by se měl zamyslet na čem mu to je, že trápí ostatní lidi.

Pro mě domov znamená okolí mých blízkých. Neumím si bez nich domov představit. Oni jsou tím, co utváří pocit domova a bezpečí. Mám je moc rád. Zpěv mé maminky, která se rozezpívává do divadla, přepilná starostlivost mé babičky a vrčení holicího strojku mého dědečka i štěkot našeho pejska Maxičky a mnoho jiných věcí a maličkostí tvoří můj domov. Bylo by velice těžké se přestěhovat, protože jsem na svůj domov hodně zvyklý. Říká se, že nějací lidé do svého domova vloží kus sebe sama a jejich domov se promítne i v nich. Potom je pro ně velice těžké se od něj odtrhnout, protože tam zanechají kus sebe. Přestože jsem říkal, že můj domov utváří moji blízcí, tak i oni zanechávají v našem bytě kus sebe a proto mám už pouhou zeď svého domova rád. V podstatě je tento byt úzce spjat s nimi. Lidé, kteří ztratí svého blízkého člověka, jako například já, pocítí změnu i ve svém domově. Mám mockrát pocit, že je tu můj tatínek stále se mnou a někdy mám pocit, že slyším jeho komentáře k tomu, co udělám. Člověk, který ztratí někoho blízkého, má někdy pocit, jako by se přestěhoval, ale vyjádřit tento pocit je velice těžké.

Mít domov - toho by si měl každý vážit, protože nejen lidé, kteří si ho nemohou dovolit z např. finančních důvodů, jej nemají. Nemají ho i lidé, kteří si ho sice mohou dovolit, ale nemohou ho nalézt psychicky. Nezáleží na tom jak luxusní nebo jak velký domov máme, záleží na tom, jaký si ho sami uděláme. Musíme si svého domova vážit, protože lidé, kteří si ho neváží, si neváží sami sebe a nebo naopak si váží jen sami sebe přehnaně a mají rádi jen sebe. Domov jsou vlastně naši blízcí a tím se ukazuje, že prvořadější, než mít dům, je mít lidi, kteří vás mají rádi. Já jsem vděčný za to, že je mám.

Slohová práce žáka 8. A Speciální školy pro rozvoj talentu v Praze 5.

Stanislav Grof:

Holotropní vědomí

V knize „Holotropní vědomí“ se St. Grof dotýká i problematiky karmy a reinkarnace. Říká: „Náš současný život je součástí kontinua, které může sahat daleko do předchozích životů a velice pravděpodobně bude zasahovat i do mnoha dalších.“ Dále uvádí svůj vlastní zážitek z Pečorské Lávy a z pozdější regrese (volný citát):

V roce 1961 jsem zjistil, že návštěva Pečorské Lávy není součástí našeho programu a začal jsem pociťovat silný nepokoj. Rozhodl jsem se, že ji navštívím sám. Kráčel jsem bludištěm katakomb, lemovaných mumii mnichů, kteří tu po několik staletí žili a umírali. Kostnaté ruce, potažené kůží, jež se lety změnila na hnědý pergamen, byly sepjaté jakoby v modlitbě.

Jak jsem si tak zvolna razil cestu katakombami, měl jsem zcela konkrétní pocit, že toto místo důvěrně znám. Dokázal jsem předvídat každé odbočení a každou novou prostorou. Pak jsem narazil na mumii, která měla ruce v podivné poloze - nebyly sepjaty k modlitbě jako u ostatních mumií. Prožíval jsem vlnu emocí, které vycházely z hloubky mé bytosti. Po návratu z Ruska jsem byl i nadále zaměstnán vzpomínkami na katakomby a zvláště svými podivnými reakcemi na mumii, kterou jsem tam spatřil a která neměla sepjaté ruce. O mnoho let později, když jsem pracoval v Marylandském středisku psychiatrického výzkumu, pozval ředitel ústavu na návštěvu Joan Grantovou a jejího manžela Dennyse Kelseyho, dvojici z Evropy, která byla známa svou novátorskou hypnotickou terapií. Joan měla schopnost uvést se do lehkého hypnotického transu a prožívat epizody z jiných dob a míst, které měly charakter vzpomínek z minulých životů. Dennis byl psychiatr a hypnotizér.

Problém, na němž jsem chtěl s nimi pracovat, se týkal konfliktu, který jsem občas pociťoval mezi smyslností a duchovnem.

Dennys mě zhypnotizoval a požádal mě, abych se vrátil v čase nazpět do doby, kdy tento problém začal. Najednou jsem se stal ruským chlapcem, stál jsem v obrovské zahradě a pohlížel na honosný dům, který - jak jsem si uvědomoval - byl mým domovem. Uslyšel jsem jak mi Joan jakoby z velké dálky říká: „Podívej se na balkon.“ Aniž bych se podíval nad tím, jak ví, že se dívám na dům s balkonem, splnil jsem její přání. Na balkoně jsem v houpacím křesle uviděl starou ženu se zmrzačenýma a pokroucenýma rukama. Věděl jsem, že je to moje babička, a pocítil jsem k ní příliv lásky a soucitu.

Náhle se scéna změnila. Byl jsem na ulici v sousední vesnici a cítil jsem, že prostý život mužiků je vítaným únikem z přísného životního stylu mé bohaté rodiny. Pak jsem se ocitl v dílně kováře. Před žhoucí pecí stál svalnatý muž a kladivem bušil do rozžhaveného železa. Náhle jsem pocítil prudkou bolest v oku. Tvář se mi zkroutila v bolestné křeči. S hrůzou jsem si uvědomil, že mě kus žhavého železa zasáhl do tváře a ošklivě popálil. Prožíval jsem emoční bolest hrůzně znetvořeného dospívajícího chlapce s agoníí sexuální touhy, kterou nelze uspokojit, a plného hořkosti z opakovaného odmítnutí děvčaty v důsledku odporu jizev. Ze zoufalství jsem dospěl k rozhodnutí stát se mnichem a skončil jsem v Pečorské Lávě. Postupem let se mé ruce znetvořily. Byl to důsledek artritidy či hysterická reakce modelovaná dle nemoci milované babičky?

Poslední scéna z tohoto sezení byla scéna, kdy mě ukládali do rakve při stěně katakomby. Znetvořené ruce nebylo možné spojit k modlitbě, jako symbolu úspěšného závěru mého mnišského života, který představoval hořký útěk od smyslnějšího života, po němž jsem toužil.

Když se sezení blížilo ke konci, rozplakal jsem se, přemožen směsicí hněvu, žalu a sebelítosti. Pak jsem si uvědomil, že mi Joan masíruje ruce. Pociťoval jsem, jak se mé prsty uvolňují a ztrácejí křečovitost a pokroucenost. Joan mi vzala ruce do dlaní a spojila je do univerzálního gesta modlitby. Projel mnou pocit usmíření - a od té chvíle jsem již nikdy neprožíval konflikt mezi smyslností a duchovnem.

Ing. Rostislav Havránek

Dr. N. F. Čapek

Původně baptistický kazatel, novinář, redaktor Nového lidu v Brně, byl seznámen s americkými unitáři paní Charlottou Masarykovou a prof. T. G. Masarykem, kteří jej v r. 1910 pozvali na kongres Mezinárodní společnosti Svobodně věřících - později přejmenované na Mezinárodní asociaci pro náboženskou svobodu (IARF). Kongres, který se konal v Berlíně umožnil Čapkovi setkání s významnými americkými unitáři, s mnohými navázal přátelské vztahy. Za pobytu v USA před první světovou válkou se stal Čapek unitářem, ačkoliv jak říkal, znal již dříve dílo Emersona a inspiroval se našimi spisovateli a básníky (O. Březinou, J. Zeyerem, Sv. Čechem). Roku 1921 se Čapek s rodinou vrátil do nově vzniklého Československa a v roce 1922 založil unitářsky orientovanou Společnost svobodného bratrství a v roce 1930 Náboženskou společnost čs. unitářů.

České unitářství, jak je chápal bratr dr. Norbert F. Čapek, vychází z prvotního nedogmatického křesťanství, váží si tradice českobratrské (zejména Jana Amose Komenského), navozuje na Emersonův a Parkerův transcendentalismus, právě tak jako monismus východních nauk. Zdůrazňuje tedy Jednotu Boží (Unitas Dei), kterou chápe jako jednotu veškerenstva. České unitářství chápe jednotu života v tom nejvladnějším ekologickém přístupu a vede nás k úctě k veškerému životu. Tato úcta se odráží v úctě člověka k člověku a snášenlivosti v mezilidských vztazích. Radostná vděčnost životu za všechny dary je při tomto přístupu pro Čapka přímo typická. Písně a promluvy Čapkovy jí byly přímo prodchnuty. V lednu r. 1926 hovořil v českém rozhlase na téma: „Umění násobit radost“. Toto umění prodlužuje život a obohacuje stejnou mírou dárce radosti i obdarovaného. Ve vzácné knize Nálada a její vědomé tvoření, z níž budeme v Poutníku přinášet úryvky je radostí prodchnuta téměř každá stránka.

Jarmila Plotěná

N. F. Čapek:

Nálada a její tvoření

II. vyd. P., Unitaria, 1930, s. 27 - 35.

NÁLADA RADOSTI

O ničem tak rád nemluvím a nepíši, jako o radosti; jak ji rozmnožit, jak smutky odehnat a někoho potěšit. Ostatně smutná, pesimistická filozofie a škarohlídké, pošmourné náboženství nikdy nevychází od lidí zdravých. Byly to vždy osoby postižené chorobou duševní neb tělesnou, které vymýšlely naříkavé náboženství a světobolné systémy myšlenkové. Pro jejich zatvrdlá játra a seschlé ledviny a neduživý žaludek a nebalancovanou mysl mají prostí lidé soužití se myšlenkami, vydávanými za zjevení!

Láskou zklamaný a zahořklý starý mládenec vystoupí v póze proroka se zakyslým životním názorem, aby učil jarou, životem kypící mládež, jak žít, aby byla šťastnou! Jak snadné strhnouti slabého k malátnosti, jak lehké smutného zatížit novými smutky, jak vábivé pro duchovně marnivého nahnati bázlivému více strachu!

Čím více některé náboženství si libuje ve strašení, v nemocech a smutcích, čím více je pěstuje a odůvodňuje, tím je nižší, chudší, zpátečnější.

Zkušebním kamenem vyššího náboženství je zkušenost, že ono bázeň odnímá, ze smutků vyvádí a nemoci uzdravuje. Oč je někde více radosti, ozdravujícího ovzduší, vzájemného soucítění a probouzení všech dobrých sil v člověku, o tolik více je tam pravého náboženství, bez ohledu jak mnoho se tam mluví či nemluví o Bohu.

Náboženství, je-li pravé, musí svítit a hrát a k životu probouzet. Prastará moudrost v biblické knize Přísloví dobře praví: že „srdce veselé občerstvuje jako lékařství, ale duch zkormoucený vysušuje kosti“. Byť sebe více nových léků lidé navymýšleli, přece nejlepším lékem zůstane vždy veselost a největším zabijákem lidí smutek a strach.

Veselost jest nálada, spojená s jistými sugestivními ideami, a proto se vyplácí, že mezi všemi náladami působí nejblahodárněji na zdraví těla i duše.

Mám ovšem na mysli kvalifikovanou veselost, která ve svém jádru je mravná a povznášející.

Známe-li správnou cestu k vydatné veselosti, totiž určitými sugescemi, budeme si toho poznání o tolik více vážit, oč lépe poznáme, jak působí svým vlivem na celý náš organismus.

To platí tím více, jestli rozšíříme význam veselosti na příbuzné nálady, jako radost, nadšení, smělost, důvěru, spokojenost. Nepřáteli veselosti, a tím i duševního a tělesného zdraví, jsou smutek, starosti, stísněnost, nedůvěra, nespokojenost. Každý komplex, který se v našem podvědomí vytvoří, je zabarven některou z těchto nálad.

Veselá, radostná, příjemná nálada je nejučinnějším životním elixírem, neboť probouzí k vydatné činnosti ony orgány a funkce našeho těla, které pracují nejvíce k obnovení síly a k udržení zdraví a svěžesti.

Čím podrobněji studuji složení a funkce lidského organismu ve spojení s celým životem, tím silnějšího nabývám přesvědčení, že člověk je učiněn pro radost, lásku a naději. V každém jiném ovzduší zakrňuje, hyne a umírá.

Nejednou jsem se zabýval ideou vytvořit stanici pro pěstění dobré nálady. Byla by nejprv určena pro duševně sklíčené a pro ty, kteří žádnou medicínou se nemohli uzdravit. O nic bych tam tolik nepečoval, jak o dobrou náladu, o láskou prosycené ovzduší, o vytvoření poměrů, ve kterých se volně dýchá, kde smích zvoní, kde paprsky září ze slunečných tváří, kde člověk důvěřuje přítomnému v sobě Bohu. Tam by se děla „zázračná“ uzdravení. Tam by jen tenkrát bylo vidět smutnou tvář, když by někdo musel se loučit, protože bychom ho považovali za dost silného a schopného, aby zdraví a veselost šířil dál.

Veselá nálada má vliv na činnost žláz. K udržení svěžesti a zdraví je potřebí, aby tyto žlázy vyměšovaly se v jistém množství a v jisté jakosti. To vše způsobuje dobrá nálada. Ještě větší vliv má veselost na trávení. Jako vkusně prostřená a chutně upravená jídla, tak a ještě více působí na činnost žaludečních šťáv veselá mysl. Žádné koření není tak účinné jako to, které je smíšeno s veselostí. O prvních křesťanech stojí v bibli, že přijímali chléb

svůj s potěšením, s radostnou náladou. Tuto starokřesťanskou ctnost třeba pěstít namísto trápení, které zadržuje hrdlo, sužuje žaludek a vysušuje všechny šťávy.

Dále má veselost příznivý vliv na oběh krve. V Americe mají přísloví, že člověk je tak starým, jak staré jsou jeho tepny. Zdraví tepen závisí na tlaku krve. Dnes máme přístroje, kterými lze přesně a kdykoli měřit tlak krve. Pokusy bylo zjištěno, jak silně při trápení a strachu stoupá tlak krve a jak opět klesá na zdravý stupeň, jakmile nastala nálada mírné veselosti.

Nějak nemírně vystupňovaná bouřlivá veselost není ovšem tou ideální veselou náladou, o kterou se jedná. Jsem si však jist, že každý se spokojí s tou mírnou veselostí, která si občas povyskočí, aniž jí napadne vyskakovat celý den do stropu. Ostatně tvář je nejlepším ukazatelem pravého stupně veselosti: dokud tahy zůstávají ušlechtilé, dotud jsme to nepřehnali.

Jaký vliv může mít veselá nálada na svalstvo, měl jsem příležitost pozorovat u jedné paní. Ač byla velká a silná, velmi špatně chodila; hned jí nohy bolely. Nic nemohla zvedat, naříkala si na slabost srdce. Dost se nadoktorovala, všelijaké pásky nosila, botky musela mít zvlášť dělané - nic platno. Říkávala, jen kdyby s dětmi se nemusela zlobit, kdyby muž za něco stál, kdyby aspoň pořádnou služku mohla najít a tak dále.

Vynašel jsem, že tato žena od rána do večera z rozčilení takřka nevycházela, že na svém srdci nosila tisíc vlastních starostí, většinou zbytečných, a k tomu ještě starosti celého sousedstva. Nebylo lehké jí přivést k poznání sebe - ale stalo se. Několik silných, často opakovaných sugescí, to byl začátek. Jakmile milá paní se přesvědčila, že její spása je ve veselé náladě, probudila v sobě všechny zdroje humoru, zanevřela na starý, naříkavý a zlostný způsob života, začínala den s písní a usínala s úsměvy na tváři. A čím lépe se jí vše dařilo, tím více přidávala - až i několik sousedek pořádně nakazila. A co je na tom nejlepšího: mohla běhat, mohla zvedat břemena, mohla s chutí se najíst, mohla chodit v obyčejných botách, a xantypské rysy v její tváři za krátký čas se tak změnily, že nebyla k poznání.

Vím o člověku, který si chtěl zoufat nad tisícerým příkořím a neporozuměním, ale zvítězil sám nad sebou a řekl si: „Rozhodl jsem se pro smích. Co zmohl pláč, zmůže i smích a ještě daleko více. Nerozhodl jsem se býti veselým, poněvadž veselost by byla neškodnou zbraní. Rozhodně nikoli. Veselost je nejstrašnější zbraní. Mé vážnosti může nepřítel odolati. Před mým smíchem neobstojí. - Měl jsem volbu zbraní. Volil jsem veselost. Veselost dosahuje mnohem dále než zoufalství. - Veselost nemá nikdy zraněných nohou. Nezná stáří, nikdy se neohlíží zpět. Vždy je vázána na dnešek a zítřek. - Veselost je filozofie. Zříká se malého zisku ve prospěch velkého. Vidím, že lupiči se posmívají tvému usazenému pronásledování. Ale dáš-li pozor, uvidíš, že uposlechnou mé smějící se výzvy, aby se vzdali. Smích vniká do svalů tvé paže. Proudí tvými žilami. Posiluje tvou mysl. Dodává tvé lásce účinnosti. Jen smích. Jen píseň. Když jsem přišel na rozcestí, volil jsem veselost. Od té chvíle mám slunce na cestě. A před sebou mohu vidět oblohu.

Spravedlnost.“

Smích nemusí býti lehkomyšlným, nemusí býti posměchem, nemusí vylučovati hloubku myšlení a cítění, ba naopak, dějiny potvrzují, že nebylo génia, aby při něm nebylo humoru. A v tom smyslu rozumějme i dalším hymnám na smích od Horace Traubela v jeho „Burcování ze spánku“.

„Chci se smáti. Nerozumějte mi falešně. Smáti. Proč bych si nechal zkaziti dobrý rozmar tímto bojem. Myslíte, že dobrý rozmar je slabost? Dejte pozor. Dívejte se, povolím-li ve svém dobrém rozmaru. Což nevíte, že ve smíchu jsou skryty nejkřutější zbraně? Celé moře mám za svým smíchem. A můj smích zdrtí všechny piráty. Chci být vesel. S písní na rtech chci jít v boj. To neuškodí boji a mně to pomůže. A pro účele tohoto válečného tažení konám vše, co mi může pomoci. Svým smíchem mohu zničit deset tisíc posměvačů. Dobře namířený smích povalí městskou hradbu. Poctivému smíchu neodolá žádná nespravedlnost. Zhasněte slunce. Budu se přece smáti. A můj smích postaví opět slunce na jeho místo. Nenahlížím, proč by mne měl učiniti ničemným pokus, abych šířil blaženost. Proč nemám býti cestou stejně šťasten jako u cíle? Pomůže to něco cíli, budu-li pobíhati s žalostnou tváří? Nepravím, abys nasadil si veselou masku. Pravím, že máš býti opravdu veselým. Já jím jsem. Neboť vidím příchod dobré doby. A vypůjčuji si již u její předzvěsti. Pojď. Proč se chceš mořiti zármutkem? Jsi majitelem nespočetného bohatství. Koříš se ideálu. Máš sny. Vidíš nový svět, do něhož brzy vstoupíme. Proč se chceš poddati zármutku? To přenech jen ostatním; lidem, kteří myslí, že svět musí zůstat takovým, jakým je; kteří nevidí východu slunce. Kteří nejsou schopni hleděti kolem žádného rohu, přes žádný pahrbek, žádným stínem. Ale my, co se nás týče, můžeme býti plni nadšení. Měli bychom denně jíti se zpěvem k práci. Styděl bych se, kdyby mi scházel znamenitý optimismus mé víry. Styděl bych se, kdybych ukázal nejmenší příznak únavy, nejmenší stopu zoufalství. Nepláči nad svou prací. Nejvyšš snad slzy radosti. Podnik, jehož jsem se podjal, vynáší již teď bohaté úroky, že se nepotřebuji strachovati o svůj kapitál. Nenávidím pohledu na bázlivé revolucionáře. Takovým lidem pravím: ‚Patříte do jiného tábora.‘ Rád vidím, když revolucionář ubírá se vpřed lehkým krokem. Ba, též s lehkým srdcem. Právě jako by se mělo vyplniti všechno již zítra. Jako by se vše vyplnilo již dneska. Pro člověka ryzího zrna stává se ideál pravdou v okamžiku, kdy mu vzejde. Opravdový člověk nenechá nikdy ideálu čekati. Uchopí jej. Drží si jej pevně. Nepůsobí mu námahy, aby se pevně držel svého ideálu. Jeho ideálu působí to mnoho námahy, aby s ním udržel krok. Zpívá. Je šťasten. Život blíží se k němu s plnou náručí.“

Gary Snyder:

Místo v prostoru

Etika, estetika a vodní předěly. Praha, Maťa, Dharmagaia 2002. Nové trendy sv. 11. 227 - III str.

Zatímco Snyderův předchůdce John Muir, iniciátor Sierra klubu, byl romantický milovník divoké přírody, Snyder k ní přistupuje filozoficky mnohem fundovaněji. Důkazem je tento soubor dvaceti esejů z 90. let, v nichž představuje „buddhistickou, poetickou a ekologickou výzvu k celistvému morálnímu myšlení a konání“. Tematicky tak navazuje na předcházející soubor esejů „Praxe divočiny“, která vyšla ve stejné sbírce jako sv. 5 r. 1999.

Autor klade vysoké nároky na čtenáře, nutí jej o každém námětu přemýšlet. Předpokládá, že vlivem první, akčnější sbírky esejů čtenář natolik vyžrál, že bude schopen strávit náročnější úvahy, rozčleněné do tří oddílů: Etika (s. 7 - 75), Estetika (s. 77 - 153) a Vodní předěly (s. 181 - 227).

ETIKA

North Beach: Každé hnutí potřebuje ke svému růstu domov, kulturu tepla a vlhka. Pro beatníky a jedince odmítající konzumní způsob života majoritní společnosti takovou Mekkou se stala přístavní čtvrť San Franciska North Beach. Sanfranciská básnická renesance se datuje od roku 1955, kdy za Synderem přijel z Východu Allen Ginsberg s iniciativou básníka Rexrotha uspořádal v malé galerii čtení poezie. Úspěch akce byl senzační a čtení „best generation“ se opakovalo. Tato generace byla vzdělaná, ale odmítala jak akademickou kariéru či účast na vládě, tak podnikání a žádostivost zisku. Živili se manuální prací jako dělníci na železnici či silničáři, dřevorubectvím, prací na statku, překládáním nákladů. Veřejnost buď zuřila nebo záviděla těmto jedincům, kteří ve jménu svobody zavrhnuli americký způsob života a dávali přednost dobrovolné skromnosti. Nevlastnili auta, televizory ani rádia, nosili oblečení z výprodejů. Jejich drogou je levné červené víno a indické konopí marihuana, kterou paďouři závislí na tvrdém alkoholu a tabáku se snaží udržet mimo zákon, ač mnoho lékařů i psychologů dokázalo, že „tráva“ (Grass) nevytváří závislost. V Americe tato alternativní kultura má mnoho zastánců: Walta Whitmana, H. D. Thoreaua i příslušníky minulé generace, mezi něž patří Robinson Jeffers, William Carlos Williams, Keneth Rexroth, Henry Miller a D. H. Laurence. V dějinách lidstva to není nic nového, svým souborem hodnot navazují na pospolitosti Esejských v Palestině, původní křesťany, gnostiky, středověké kacíře, bratrstva islámských súfiů, skupinky čínských taoistů a buddhistů směrů zen a šin. Podrobněji o této generaci pojednává antologie „Nová americká poezie 1945 - 60“, kterou pro Grove Press sestavil Donald Allen. Lesní správa v USA používá jako logo k prevenci požárů medvídko Smokeye s širákem a rýčem. Inspirován kultem medvěda prehistorických náboženství, Snyder ho velebí v „Medvědí sůtře“ jako bódhisattvu, ze soucítění jednajícího v zájmu celého stvoření. Sútra jako leták byla rozdávána r. 1969 v San Francisku na Konferenci o divočině. Nosným referátem tam byly „Čtyři změny“, které připomínkovali nejvlivnější činitelé alternativní kultury. Optimální populace by byla polovina dnešního stavu, mezinárodním zákonodárstvím je třeba zdanit znečišťovatele, zlikvidovat konvenční i jaderné zbraně, vynutit recyklaci odpadů, podporovat ekologické zemědělství bez agrochemie. Přetechnizovaný život nesvědčí lidskému genofondu. Proto je třeba rozvíjet jen šetrné technologie, tichou dopravu a energeticky šetrné komunikace. Největší hrozbou je pokles biologické rozmanitosti. Potřebujeme duchovně orientované vzdělávání, které dětem bude vštěpovat vzájemnost a propojenost života a rozvíjet biologicky a ekologicky podloženou etiku neubližování.

ESTETIKA

Nic lépe nevyjadřuje rovnováhu mezi trojjediností lidství, ducha a přírody než klasická čínská poezie. Tak Š'ťing (5. st. př. Kr.) dává člověku pohled na mimo-lidské. Poezie bývá považována za podvratnou, protože zesměšňuje nadutost a okázalost vládců a jejich klik. Odhaluje, jak mocipáni zneužívají jazyk a jak budují své ničemné mytologie. Příběhy kmene Ainů ze severního Japonska ukazují jednotu lidí, kopců a řek daného místa. Popisují obdivuhodně vzájemně se podporující soustavu, skládající se z milionů podsystémů. Není to pouhá potravinová továrna, kde jeden druh je potravou druhých. Tento podpurný systém je navíc záhadně krásný. Tak zbytek vymírajících Ainů nám ukazuje, jak žít na naší planetě Gáji jako celku.

Jazyk a jeho síla je mnohem širší než tzv. oblast spisovného jazyka. Svět je chaotický, ale jazyk jej uspořádává a kultivuje. Nezapomínejme, že gramatika jazyka pochází od naší velké Matky přírody. Jazyk je součástí našeho těla a je vetkán do vidění, citění, dotýkání se i snění stejnou měrou jako z neurologie lokalizovaného řečového centra v mozku. Nepotřebujeme pořádat takzvaný chaos: řád a svoboda nestojí ve vzájemném protikladu. Důvěřujeme sotva viditelným stopám přírody. Vzdejme se role „pána“, buďme jen člověkem hrajícím si na hřišti světa. (s. 159)

VODNÍ PŘEDĚLY

Povodí je celkem, jehož hranice jsou neoddiskutovatelné. Pro povodí jsou města a přehrady nedůležité: voda si vždy najde svou cestu dolů. Prohlášení týmu správců veřejných pozemků v Kalifornii nás vyzývá, abychom „překonali současné snahy zaměřené na ochranu jednotlivých lokalit, druhů a zdrojů... a chránili a spravovali rovněž ekosystémy, biologická společenství a krajiny“. Vytipovali v Kalifornii, kde 50% území je ve veřejné správě, 11 regionů jako sanfranciský záliv a Sierru. Mocipáni, dřevaři a těžaři na to reagovali pamfletem „Biodiverzita nebo nové pohanství?“, kde novodobí křižáci pranyřovali záměr snižovat hodnoty lidského života na úkor bioregionálního uvědomění, které klade větší důraz na kameny, stromy, ryby, rostliny a zvěř. Neoriginálnější pasáží je výzva k vytváření „bioregionálních rad“, které by měly mít rozhodující slovo při změnách územního plánu. Jako model může sloužit Institut povodí řeky Yuba, nezisková organizace, která s Lesní správou spolupracuje na selektivním průklestu katastru Iniminského lesa. Snyderova žena Carole v křovinách Kitkitdizze řídí projekt odchytu a kroužkování stěhovavých zpěvných ptáků. Vysazují se vrby vhodné k výrobě košíků, kterou provozovali původní indiáni Kalifornie. Občasný odprodej borových kmenů bude příjmem hrstky obyvatel, kteří si budou přivydělávat prací v lese. Splní se Garyho sen, že vznikne civilizace zušlechťující divočinu? Odpověď nám může naznačit sborník, který přátelé Garyho Snydera v květnu 2005 vydali k jeho sedmdesátinám. Doufám, že se brzy dočkáme českého překladu.

Boris Merhaut

Abú Hámid al-Ghazzálí:

Zachránce bloudícího

(Z arabštiny podle vydání dr. S. Dughajma, Bejrút 1993, přeložil Luboš Kropáček.) Praha, Vyšehrad 2005. Edice Krystal. 112 stran.

Tento vlastní životopis islámského filozofa, teologa a mystika je svým významem často přirovnáván k Vyznáním Sv. Augustina. Al-Ghazzálí, v Evropě známý v latinské podobě jako Algazel (1058 - 1111) se narodil v íránském Chorásánu, odkud ve středověku pocházela řada vynikajících islámských učenců a myslitelů. Talentovaný student teologie si vytyčil jako cíl seznámit se se všemi školami hledačů pravdy. Učenec Šahrastání jich vyjmenoval 73. Začal scholastikou a v jejím duchu sám několik traktátů sepsal. Zjistil, že jejím účelem je uchovat sunnitům jejich doktrínu, tj. uchránit ji před kazy. Tato věda kalám, odhalující rozpory v názorech protivníků, dychtivého hledače Alláha neuspokojila, takže se pustil do vědy filozofie (falsafa). Vynikl v ní, takže byl povolán na proslulou univerzitu v Bagdádu, kde měl za úkol výuku tří set posluchačů. Rozlišoval tři druhy filozofů:

materialisty, kteří jsou kacíři, **naturalisty**, zkoumající živočišný a rostlinný svět, a **teisty**, k nimž patří Sókrates, Platon a Aristoteles. Jejich interpretací vynikali Ibn Síná a al-Fárábí. K vyvrácení jejich omylu al-Ghazzálí sepsal knihu „Vyvrácení filozofů“. Napadl i utajované Bratrstvo čistoty, rozšířené v irácké Basře a jeho traktáty v duchu esoterického učení, ovlivněné Pythagorovou symbolikou čísel.

O SÚFIJSKÝCH CESTÁCH

„Když jsem se vypořádal s vědními obory, zaměřil jsem veškerou pozornost na súfijskou cestu, která směřuje k vyprázdnění srdce od všeho kromě vznešeného Boha (dhikr)... Tato cesta znamenala vyhýbat se všem poctám i bohatství a prchat od svazujících zaměstnání a vztahů.“ Súfiové chápou modlitbu jako vystupňované účastenství srdce, vzbuzující mystické stavy (hál), které vyvolávají radikální změnu chování. Po deseti letech této praxe této praxe byl al-Ghazzálí pokládán za jednoho z přátel Božích (awilijá).

K výuce se vrátil až r. 1106 na naléhání vezíra Sandžarova a přednášel střídavě v Níšápúru, v súfijském klášteře v Túsu a na bagdádské madrase Nizámíja. Důraz přesunul na vlastní mystickou zkušenost. Nejvýznamnějším jeho dílem je čtyřdílný soubor „Oživení věd náboženských“, které má pro islámskou teologii podobný význam jako Summa Tomáše Akvinského.

Profesor Kropáček se v překladu opírá o nejstarší rukopis, který vznikl 2 roky po autorově smrti. Přihlížel i k modernímu překladu anglickému, který dal k dispozici Muhammad Abulayah. Kropáčkův překlad je co nejdoslovnější. Oceňujeme, že pro srozumitelnost do hranatých závorek doplňoval některá vysvětlující slova či termíny. Vynikající úroveň má krátký doslov.

Boris Merhaut